

Sygn. akt II Cz 603/14

POSTANOWIENIE

Dnia 23 kwietnia 2014 roku

Sąd Okręgowy w Szczecinie Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Wiesława Buczek - Markowska

po rozpoznaniu w dniu 23 kwietnia 2014 roku w Szczecinie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z wniosku **P. I.**

o zwolnienie od kosztów sądowych i przyznanie pełnomocnika z urzędu

na skutek zażalenia wnioskodawcy na postanowienie Sądu Rejonowego w Stargardzie Szczecińskim z dnia 10 lutego 2014 r. sygn. akt I Co 2827/13

postanawia:

I. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zwolnić P. I. od kosztów sądowych w celu wystąpienia z powództwem przeciwko B. I., J. I. oraz M. I. o zapłatę;

II. oddalić zażalenie w pozostałym zakresie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 10 lutego 2014 r. Sąd Rejonowy w Stargardzie Szczecińskim I Wydział Cywilny oddalił wniosek P. I. o zwolnienie od kosztów sądowych w całości oraz wniosek o ustanowienie pełnomocnika z urzędu w celu wystąpienia z powództwem przeciwko B. I., J. I. oraz M. I..

W uzasadnieniu Sąd I instancji podniósł, iż zarządzeniem przewodniczącego wnioskodawca został zobowiązany do przedłożenia wypełnionego oświadczenia majątkowego w terminie 7 dni pod rygorem zwrotu wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych i ustanowienie pełnomocnika z urzędu, a nadto do udokumentowania dochodów i wydatków na jakie powołuje się w oświadczeniu majątkowym w terminie 7 dni pod rygorem odmowy zwolnienia z kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. W określonym terminie P. I. przedłożył jedynie oświadczenie majątkowe, z którego wynika, że nie posiada on żadnych przedmiotów majątkowych, oszczędności ani dochodów, od 2007 r. przebywa w izolacji więziennej, której końcowy termin przewidziany jest na listopad 2024 r., nie posiada nikogo na utrzymaniu oraz posiada zadłużenie alimentacyjne na 30 000 zł. Sąd Rejonowy podkreślił iż instytucja zwolnienia z kosztów sądowych stanowi wyjątkowe odstępstwo od zasady ponoszenia kosztów procesu przez stronę, dlatego każdorazowy wniosek podlega badaniu przez Sąd. Wobec braku przedłożonej dokumentacji sytuacji majątkowej wnioskodawcy na wyraźne wezwanie sądu, nie jest możliwa weryfikacja stanu majątkowego przedstawionego w oświadczeniu. Wobec powyższych okoliczności nie ma zatem, zdaniem Sądu Rejonowego, możliwości zweryfikować zadeklarowaną przez wnioskodawcę sytuację majątkową, z tych samych przyczyn w odniesieniu do wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu nie znajduje podstawy dla zastosowania przepisu art. 117 § 1 i 5 k.p.c.

Od powyższego postanowienia sądu wnioskodawca wywiódł zażalenie w którym wskazał iż przedłożył w terminie wyznaczonym przez Sąd oświadczenie o sytuacji majątkowej, zaś w odniesieniu do udokumentowania twierdzeń w nim zawartych nie był do tego zobowiązany. Wnioskodawca wskazał również, że przebywając w izolacji więziennej nie

pracuje i nie posiada żadnych oszczędności, nie ma również pomocy finansowej spoza zakładu karnego. Postanowieniu Sądu I instancji zarzucił nie dokonanie rzetelnej oceny stanu faktycznego, oraz wniosł o przywrócenie terminu do uzupełnienia braku formalnego lub ustanowienie mu obrońcy .

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie okazało się częściowo zasadne.

Instytucja zwolnienia od kosztów sądowych stanowi, jak słusznie wskazał to w uzasadnieniu Sąd Rejonowy, wyjątek od ogólnej zasady ponoszenia kosztów postępowania przez stronę. Ma na celu umożliwienie obrony swoich praw przez osoby, których sytuacja nie pozwala na poniesienie kosztów postępowania bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. Wyjątkowość tej instytucji oznacza obowiązek uargumentowania przed sądem zasadności jej zastosowania. Uzasadnienie to w formie oświadczenia ubiegającego się, nie ma wymiaru jedynie formalnego ale ma charakter merytoryczny przy ocenie okoliczności uzasadniających zwolnienie od kosztów. Na poparcie tej tezy wskazać należy stanowisko wyrażone przez Sąd Apelacyjny w (...)w postanowieniu z (...) - Warunkiem uzyskania zwolnienia od kosztów sądowych nie jest tylko dopełnienie obowiązku, wynikającego z art. 102 ust. 2 u.k.s.c., tj. złożenia oświadczenia, ale wykazanie braku realnych możliwości poniesienia konkretnej kwoty tytułem opłaty sądowej.

Zaznaczenia wymaga, iż w przedmiotowej sprawie wnioskujący dopełnił obowiązku doręczenia w wyznaczonym terminie wypełnionego oświadczenia o stanie majątkowym. Stąd nie może już być mu przywrócony termin do uzupełnienia oświadczenia o stanie rodzinnym i majątkowym, gdyż takie oświadczenie zostało już przez skarżącego złożone i podlegało ocenie Sądu Rejonowego. Jednakże Sąd II instancji, inaczej niż Sąd Rejonowy, uznał za zgodny z logiką i doświadczeniem życiowym zarzut podniesiony przez skarżącego, iż przebywając od 6 listopada 2007 roku do chwili obecnej w izolacji więziennej (kara pozbawienia wolności kończy się w stosunku do skarżącego w 2024 roku), nie był w stanie zgromadzić środków finansowych na prowadzenie procesu cywilnego o odszkodowanie i zadośćuczynienie. Sam fakt pozbawienia wolności i w związku z tym braku dochodów nie może – zdaniem Sądu Okręgowego – pozbawiać skarżącego prawa do sądu.

Sąd Okręgowy miał przy tym na uwadze, że wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych w całości oraz ustanowienie pełnomocnika z urzędu został złożony przez skarżącego przed wytoczeniem powództwa w sprawie o ochronę dóbr osobistych i odszkodowanie. Sytuacja w jakiej znalazł się wnioskodawca, polegająca na odbywaniu długoterminowej kary pozbawienia wolności, wskazuje zatem na brak realnych możliwości poniesienia konkretnej kwoty tytułem opłaty sądowej, gdyż z uwagi na pozostawanie w izolacji więziennej i odległy termin opuszczenia zakładu karnego, jego możliwości zarobkowe są ograniczone.

Sytuacja ta – wbrew ocenie Sądu Rejonowego - stanowi okoliczność, która uzasadnia konieczność zwolnienia go od kosztów przyszłej sprawy cywilnej. Stąd Sąd II instancji, uznając zażalenie za częściowo zasadne, zmienił zaskarżone postanowienie w ten sposób, że zwolnił P. I. od kosztów sądowych w celu wystąpienia z powództwem przeciwko B. I., J. I. oraz M. I. o zapłatę (art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc).

Jednocześnie Sąd ten, biorąc pod uwagę stopień skomplikowania sprawy, wynikający z twierdzeń zawartych w pismach wnioskodawcy, stwierdził, że okoliczności te pozwalają na przyjęcie tezy, że jest on w stanie sam sprostać wymaganiom postępowania przynajmniej na jego początku, bez konieczności pomocy ze strony zawodowego pełnomocnika.

Z uwagi na powyższe w odniesieniu do drugiego z wniosków P. I. dotyczącego ustanowienia dla niego pełnomocnika z urzędu – zdaniem Sądu Okręgowego – należało uznać rozstrzygnięcie Sądu I instancji, oddalające wniosek skarżącego w tym przedmiocie, za prawidłowe. Wobec powyższej argumentacji, mając na uwadze merytoryczną poprawność zaskarżonego postanowienia w tej części, jak i jego zgodność z normami procedury cywilnej, należało na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zażalenie w tym zakresie oddalić.

(...)

(...)

(...)

(...)